



Philip

ROTH

Klam

Mladá fronta



MLADÁ FRONTA

Philip Roth

KLAM

Philip Roth

KLAM

MLADÁ FRONTA

PŘELOŽIL JIŘÍ HANUŠ

Deception

Copyright © 1990, Philip Roth

All rights reserved

Translation © Jiří Hanuš, 2016

Davidu Rieffovi

„Budu je zapisovat. Začni.“

„Jak to nazveme?“

„Nevím. Co radiš?“

„Dotazník ke snění o společném útěku.“

„Dotazník milencům snícím o společném útěku.“

„Dotazník milencům středních let snícím o společném útěku.“

„Ty se přece ještě mezi dámy ve středních letech nepočítáš.“

„Náhodou ano.“

„Mně připadáš mladá.“

„Opravdu? No tak to se bude muset v našem dotazníku objevit. Oba žadatelé odpovědí na každou otázku.“

„Začni.“

„Co by tě na mně začalo rozčilovat ze všeho nejdřív?“

„Když jsi nesnesitelný/á, co je na tobě nejnesnesitelnějšího?“

„Jsi opravdu tak plný/á elánu? Odpovídají si naše hladiny energie?“

„Jsi vyrovnaný/á a okouzující excentrik/čka, nebo zapšklý/á neurotik/čka?“

„Po jaké době by tě zaujala jiná žena?“

„Nebo muž.“

„Nesmíš nikdy zestárnout. Myslíš si totéž o mně? Myslíš na to vůbec?“

„Kolik mužů nebo žen musíš mít současně?“

„Kolik dětí by se ti mělo plést do života?“

„Do jaké míry potřebuješ mít kolem sebe pořádek?“

„Jsi zcela heterosexuální?“

„Máš konkrétní představu o tom, co mě na tobě zajímá? Prosím o přesnou odpověď.“

„Lžeš někdy? Už jsi mi zalhal/a? Myslíš si, že lhát je normální, nebo jsi proti tomu?“

„Očekával/a bys, že se dozvíš pravdu, kdyby ses jí dožadoval/a?“

„Dožadoval/a by ses pravdy?“

„Domníváš se, že velkorysost je projevem slabosti?“

„Záleží ti na tom, zda jsi slabý/á?“

„Záleží ti na tom, zda jsi silný/á?“

„Kolik peněz můžu utratit, aniž by ti to vadilo? Svěřil/a bys mi bez námitek svou kreditku? Nechal/a bys mě vůbec disponovat svými penězi?“

„V čem už jsem tě zklamal/a?“

„Co tě uvádí do rozpaků? Pověz mi to. Víš to vůbec?“

„Jaký je tvůj skutečný vztah k Židům?“

„Myslíš na to, že zemřeš? Jsi duševně a tělesně v pořádku? Prosím o přesné vyjádření.“

„Chtěl/a bys raději někoho bohatšího?“

„Jak neobratně by ses zachoval/a, kdyby nás odhalili? Co bys řekl/a, kdyby někdo vešel? Kdo jsem a proč je to v pořádku?“

„S čím se mi nesvěruješ? Dvacátá pátá. Ještě nějaké?“

„Už mě nic nenapadá.“

„Jsem zvědavá na tvoje odpovědi.“

„A já na tvoje. Mám ještě jednu.“

„Ano?“

„Líbí se ti, jak se oblékám?“

„Ty už zacházíš do detailů.“

„Vůbec ne. Čím triviálnější nedostatek, tím člověka víc dráždí. Mám s tím zkušenosti.“

„Dobře. Poslední otázka?“

„Už to mám. To je ono. Poslední otázka. Chováš dosud v koutku srdce sebemenší iluzi, že manželství je milenecký vztah? Pokud ano, mohlo by to zapříčinit spoustu potíží.“

„Manžel si onehdy přinesl dárek od přítelkyně. Děsně namyšlená, žárlivá a ctižádostivá osůbka. Všechno musí prožívat jako vypjaté drama. Věnovala mu desku. Už si přesně nevzpomínám, ale šlo o nějakou známou a velice krásnou skladbu. Schubert. A celé je to o tom, jak ztratil objekt největší vášně v životě, nejzajímavější ženu století, byla vysoká a hubená – no prostě, celá ta skladba je na tohle téma. Na obalu ti polopaticky vysvětlují, že to byla největší vášně, jakou si lze představit, opravdové splnutí duší a všechny ty intelektuální řečičky o utrpení a extázi, když je krutý osud rozdělil. Okázalý snobský dárek. A on mi navíc tohle všechno úplně pochybeně vykládá, abys věděl. Klidně mohl říct, že si desku koupil sám. Ale on mi vyklopí, že mu ji dala ona. Myslím, že se na zadní stranu obalu ani nepodíval. Jednou večer jsem

se opila a vzala jsem takovou tu růžovou hloupost, co se s ní podtrhává, aby některá slova člověka praštila do očí. Podtrhala jsem asi sedm pasáží, takže když tak vystupovaly, vypadaly přímo k popukání. A s výrazem důstojné rezervovanosti jsem mu obal podala. Myslíš, že jsem se zachovala hrozně?“

„Proč ses opila?“

„Neopila jsem se. Jen jsem toho hodně vypila.“

„Po večerech toho zřejmě vypiješ hodně.“

„To ano.“

„Kolik?“

„Nó, vypiju toho spoustu. Jak to přijde. Někdy nepiju vůbec. Ale když už začnu, snadno zvládnou několik dvojitéch před večerí, několik po ní a mezitím něco vína. Ani se neopiju. Jen se tak vznáším.“

„Takže toho poslední dobou moc nepřečteš.“

„Ne. Ale o samotě nepiju. Vždycky u toho někdo je. I když spolu vlastně moc nebyváme. Totiž, poslední dobou ano, ale to je dost nezvyklé.“

„Vedeš podivný život.“

„To vedu. Neměla bych. Ale co naděláš, je můj.“

„Býváš hodně nešťastná?“

„Zjistila jsem, že se to střídá. Po děsném období následují dlouhá období klidu a lásky. Prožila jsem dlouhou dobu, kdy mi připadalo, že je všechno stále horší a horší. A pak následovalo krátké období, kdy se zdálo, že se to samo vyřeší. A teď si myslím, že ani jeden z nás po příliš mnoha střetech netouží. Protože nikam nevedou. Jenom se nám pak spolu žije ještě hůř.“

„Spíte spolu ještě?“

„Čekala jsem, že se na to zeptáš. A na tuto otázku ti neodpovím. Jestli chceš jet někam do Evropy, vím přesně, kam chceš jet já.“

„Jela bys se mnou?“

„Hmm. Do Amsterdamu. Nikdy jsem tam nebyla. A mají tam teď báječnou výstavu.“

„Pokukuješ po hodinách.“

„Lidi, co moc pijou, se často dívají, kolik je, než si dají první skleničku. Jen tak pro jistotu.“

„Co se děje?“

„Ale nic. Dvě chůvy, dítě a dvě uklízečky, všichni se hašteří mezi sebou, a do toho anglické deštivé počasí. Dcerunka mě od toho nachlazení začala budit ve kteroukoli dobu – ve tři, ve čtyři, v pět. Odpovědně pečuju o všechny, za které nesu odpovědnost, a unavuje mě to. Potřebuju dovolenou. A taky myslím, že už nemůžeme v našem poměru pokračovat. Dny jsou příliš krátké.“

„Vážně? To mě mrzí.“

„Ne, doopravdy. Ty snad se mnou nesouhlasíš? Neubíral se náš rozhovor právě tímto směrem, když jsme o tom posledně mluvili?“

„Jo, ahá. Útok jako obrana. No dobře. Jak si přeješ.“

Směje se. „Ne, opravdu myslím, že to bude nejlepší. Když jsi prohlásil, že z toho cvokatíš, vyjádřil ses velice trefně.“

„Z čeho že cvokatím?“

„No, ze všeho kolem sexu a tak. Povídal jsi, že ti o pouhé milostné přátelství vlastně ani tak nejde.“

„Aha.“

„A tímhle chceš říct, nechme tomu volný průchod.“

„Ne, to ne. To znamená, že pořád ještě soustředěně naslouchám.“

„No, možná jsem to neměla tak zjednodušovat.“

„Vážně? Nóó, jestli to chceš, já ti to opravdu zjednoduším.“

„Neříkej konec. Hrozně by mě vzalo, kdybys řekl ,tak a končíme‘.“

„Je to zvláštní být zase s tebou.“

„A ještě zvláštnější nebýt, že?“

„To ne, většinu času s tebou přece nejsem.“

„Opravdu vypadáš trochu jinak. Co se to s tebou dělo?“

„Že vypadám tak trochu jinak? Pověz mi, v čem vidíš rozdíl, a já ti povím, co to způsobilo. Jsem vyšší, menší, tlustší, širší?“

„Je to něco mnohem niternějšího, těžko se to dá postihnout.“

„Mnohem niternějšího? Můžu mluvit vážně? Stýskalo se mi po tobě.“

„Zašla jsem navštívit přítelkyni, co odešla od manžela. Je velice chytrá, velice krásná a velice úspěšná. Taky mimořádně odvážná a má obrovsky silnou vůli. Spoustu peněz. A vypadá děsně.“

„Jak dlouho žije sama?“

„Dva měsíce.“

„To bude vypadat hůř.“

„Nejenže vydělává hromady peněz v zajímavém zaměstnání, ale ještě jich má spoustu na kontě, takže tyhle problémy nepřicházejí v úvahu.“

„Má děti?“

„Dvě.“

„Takže preventivní návštěva.“

„No, když to nezvládne ona, tak... no, vážně. Nedávno byla hodně nemocná, pak se stěhovala, je čerstvě rozvedená a děti vyvádějí, že je jim smutno, a... ani nevím, čím začít. Fakt.“

„Ale aby se jí vzdal, to po něm nežádáš, vid’? Nechceš mu říct: ‚Když ji nenecháš, stěhuju se na noc do vedlejšího pokoje. Můžeš píchat buď mě, nebo můžeš píchat ji. Vyber si.‘“

„Ne, to ne. Myslím, že je opravdu důležitou součástí jeho života. Bylo by to nejen pošetilé, ale i sobecké.“

„Sobecké z tvé strany?“

„Ano.“

„Skutečně? Opravdu se na to díváš takhle? V tom případě si můžeš vzít mě. Skvostný pohled na věc – s něčím takovým jsem se ještě nesetkal. Aby ženská prohlásila: ‚Bylo by ode mne sobecké žádat po manželovi, aby se vzdal své milenky.‘“

„Myslím, že opravdu bylo.“

„Obvykle lidi uvažují tak, že je od muže sobecké, jestliže milenku chce a má, a ne od manželky sobecké, jestliže po něm žádá, aby se jí vzdal.“

„K rozumnému a správnému hledisku nedospěje člověk snadno. Taky jsem tak zpočátku reagovala. Ale tohle si v hloubi duše myslím... vidím, že jsem se k manželovi chovala velice hloupě, ale možná jen proto, že nevím, co jsem dělala špatně. Celá léta musel snášet moje pocity osamělosti a deprese. Myslím, že nebylo čemu se divit – zůstávala jsem pořád sama,

zatímco on byl tak často pryč a musel tolik pracovat. S nikým jsem si nic nezačínala, protože jsem si vždycky myslela, že můj muž je snadno zranitelný a je třeba ho chránit.“

„Podle tvého vyprávění mi tak zranitelný nepřipadá.“

„Takže jsme ho bezpečně uklidili do nemocnice. Myslíš, že tam za ním kočinda zašla?“

„ ‚Kočinda‘ zní kouzelně.“

„Myslel jsem si, že se ti to bude líbit. Konečně si můžeš dopřát menší dovolenou.“

„Víš, myslím, že jsem ti ho vylíčila až příliš záporně. Má spoustu dobrých vlastností. Ale pravda je, že jsem se už dávno tak dobře nevyspala. Dnes ráno jsem se probudila a připadala jsem si absolutně normální.“

„Poslechla sis tu desku, co jsem ti dal?“

„Ještě ne. Musela jsem ji schovat.“

„Proč ji musíš schovávat?“

„Protože si desky běžně nekupuju a působilo by to divně.“

„Co si s ní počneš?“

„Pustím si ji večer, až budu sama.“

„A co uděláš, když ji najde? Posolíš, popepříš a schroupeš?“

„Dřív jsem si desky kupovala, ale pak jsem nějaký čas byla tak špatná – no, to už je za námi.“

„Cože? To jste se hádali i kvůli tomu?“

„Ano.“

„Vážně?“

„Ano.“

„To přece není nutné.“

„Není.“

„Moc ti to sluší. Ten kostýmek je velice hezký. To sis ho oblékla naruby?“

„Ale ne. Mám spoustu oblečení se švy navrchu. Jen sis toho nikdy nevšiml. Je to hrozně elegantní. Chce se tím naznačit, že jsi tak trochu anarchista.“

„Moc ti sluší, ale připadáš mi příšerně unavená. A už jsi zase zhubla. Bereš si vitamíny a tak?“

„Nepravidelně. Už jsem prostě tři dny nejedla. Mám tolik práce.“

„Příliš mnoho práce.“

„Jo. Sedím v pokoji a snažím se psát, vlezte tam náš mrňous a nejdřív ze všeho se vyčurá na koberec. Pak odejde, chvíli kvílí a pak se vrátí. Zpřehází několik stránek, vyvěsí telefon, přileze ke mně a pokadí celou pohovku. A to už musím do práce a osm hodin podlézavě přizvukovat šéfovi.“

„A manžel?“

„Je to jednodušší, když tě nevidám. Člověk se přizpůsobí a rozptýlí se jinak – prostě zapomene, víš? Vyhne se tomu děsnému srovnávání. Moc ti toužím vykládat, co se mi celou dobu honilo hlavou. Ale mám pocit, že tě třeba využívám, a to by mě mrzelo. Byla bych mnohem radši, kdybich ti všechny tyhle blbiny nemusela vykládat. Budu ti je samozřejmě vyprávět dál, pokud mě o to požádáš, ale radši bych si je nechávala pro sebe.“

„Vyprávěj mi. Rád se dozvídám, co se v tvé hlavince děje. Mám ji moc rád.“

„Tehle víkend přijela máma. A on se prostě vytratil. Celý víkend jsem kolem ní musela skákat sama. Přitom jsem se několik nocí nevyspala. A pořád na tebe myslím. A zítra musím obědvat s tchýní, to mě vždycky mírně zdeptá – ta ženská opravdu dovede zkritizovat lidi. Dokáže být tak pekelně nepříjemná, radši se jí s ničím nesvěřuju. A chuva začala odmlouvat. Navštěvují se z domu do domu, porovnávají paničky, a ta naše začíná být pěkně umíněná. A víš, co je to cervix?“

„Myslím, že jo.“

„Takové praštěné slovo, ‚cervix‘. Mám na něm bulku. Musím jít na nějaké testy či co. A manžel tvrdí, že jsem ho připravila o jeho sexuální život. ‚Jsi pořád taková přešlá, všechno bereš tak vážně‘ – tvrdí – ‚nikde žádná radost, legrace, neumíš brát věci s humorem,‘ – a myslím, že má pravdu. Asi hodně přehání, ale v tomhle se blíží pravdě. Sex mi žádné potěšení nepůsobí. Je to taková drsná, sobecká záležitost, připadám si při něm osamělá. Ale takový je celý život, ne?“

„Proč neuděláš svému muži radost a nepokusíš se o orgasmus?“

„Nechci.“

„Udělej to. Jednoduše se tomu nebraň. Údajně to přispívá k souladu víc než hádky.“

„Když on mě tak štve.“

„Nepodléhej tomu. Je to tvůj manžel. Šoustá tě. Tak mu vyhov.“

„Myslíš jako, že se mám víc snažit.“

„Ne. Ano. Jednoduše se tomu poddej.“

„Když tyhle věci se přece nedají ovládat rozumem.“

„Ale ano. Prostě mu půl hodiny dělej kurvu. To tě nezabije.“

„Kurvy nemají orgasmus. Rozhodně o něj nestojí.“

„Říkám ti, *hraj* si na ni. Neber to tak vážně.“

„To je jeho problém – bere sex tak hrozně vážně. Patří k lidem, co si myslí, že ženská by měla mít několik orgasmů za sebou a oba by se měli udělat najednou. Víš, u mladých lidí je to všechno úplně normální a snadné. Ale když už člověk přibalí nějaké ty zkušenosti a pár zatrpklostí – mezi námi je tolik nevraživosti. A proč se stává, že sexuálně o někoho úplně ztratíš zájem?“

„Mohla by ses mě taky zeptat, proč padá snít.“

„Ale stačí to jako důvod, abych ho opustila, ne?“

„Pro tohle ho ale neopouštíš, pokud ho tedy vůbec opouštíš.“

„Ne. Ale když dojdu k jádru věci, tak za vším je právě tohle. Nedokáže unést, že mě přestal zajímat.“

„Jak se máš?“

„Ále, jako obvykle, jsem uštvaná a naštvaná.“

„Vypadáš unaveně.“

„To tě snad ani nepřekvapuje. Tuším, že mám rozmazané oči, vid?“

„Kdo tě naštvál?“

„Znáš to, zase jsme měli doma děsný výstup. Včera. Bylo totiž svatého Valentýna a to se přece beze scén neobejde. Někdo mu vyložil, že pro mne není vhodný manžel, jelikož já se ráda nechávám rozmazlovat, a to mě samozřejmě rozhořčilo – i když ti někdy sama nevím.“

„Možná proto, že bylo svatého Valentýna, mě uprostřed noci probudil takový nádherný pocit, že mi tvoje ruka něžně

hladí ptáka. Když o tom teď přemýšlím, mohla to být moje ruka. Ale ne – byla tvoje.“

„Nebyla ničí – byl to sen.“

„Jasně – jmenovalo se to ‚Be My Valentine‘. Jak to, že jsem ti tak propadl?“

„Nejspíš proto, že celé dny vysedáváš v tomhle kumbálu. Nemáš pak žádné nové podněty.“

„Mám tebe.“

„Já jsem stejná jako všechno ostatní.“

„Ne, ne, ne, to nejsi. Jsi taková pěknoulinká.“

„Myslíš? Opravdu? Připadám si spíš trochu přešlá mrazem. A cítím se o hodně starší.“

„Jak už je to dlouho?“

„Co se známe? Asi rok a půl. Obvykle nedělám nic déle než dva roky. Myslím zaměstnání a tak. Vlastně o tobě nic nevím. No, něco ano. Z tvých knížek. Ale moc toho není. Těžko někoho poznáš, když se s ním stýkáš jen v jedné místnosti. Mohli bychom být klidně zalezlí někde na půdě jako rodina Anne Frankové.“

„No, s tím asi nic nenaděláme.“

„Asi ne. Takový je život.“

„Jiný nemáme.“

„Proč mi nenaleješ?“

„Vypadáš, jako kdyby ses mi tu chtěla rozbřechet.“

„Opravdu? Tolik bych potřebovala trochu soukromí. Odjakživa jsem toužila spát sama. Ne, to přeháním. Ale takhle večer, když už jsem opravdu ztahaná a dojde k dalšímu citovému střetu... Nejen to, ale mě docela ruší, když vedle mě

někdo spí. Máme velikánskou postel, ale přece ne dost velkou. Smutné konce, vid'?' Má přece tolik báječných vlastností – mohla bych dostat tu skleničku, prosím? Jsem dneska tak trochu rozhozená. Připadá mi naprosto nesnesitelné, že mi může říct: ‚Tolika věcí jsem se kvůli tobě vzdal a nestálo to za to.‘ To mě opravdu ranilo. Navíc to v posledních několika týdnech řekl dvakrát. *Proč to* vlastně nemůže být lepší? Vycházíme spolu tak dobře. A já o něj opravdu stojím. Hrozně by se mi po něm stýskalo, kdybych s ním nežila. Tolik se mi toho na něm líbí... Stejně, neměla bych před tebou takhle plácát.“

„Proč ne?“

„Ále, nevím, co chci.“

„Chceš se dostat z téhle situace.“

„To že chci? Že bys měl pravdu?“

„Myslíš, že by mi pomohlo, kdybych navštívila psychiatra? Protože pořád ještě nevím, co vlastně chci. Kdyby mi někdo vyložil: ‚Podívejte se, manžel vám sice může přestat zahýbat, začít si vás považovat a respektovat vás a být k vám naprosto okouzlující, ale vaše pocity, pokud jde o sex, se už nezmění, v posteli vás už nikdy nezaujme a vy se budete muset smířit s tím, že –‘ “

„A zajímá tě někdo?“

„Teď, nebo vůbec?“

„Obojí.“

„Dřív jsem si to opravdu užívala.“

„A teď? Ty se vlastně nechceš milovat ani se mnou, nebo ano?“

„Nechci se milovat s nikým. Vůbec s nikým. Nechápu, v čem to vězí. Nemyslím, že by se mnou bylo po sexuální stránce obecně něco v nepořádku. Ale momentálně určitě ano. Dostala jsem se do stavu, kdy to dokonce i bolí.“

„Na otázku, zda máš navštívit psychiatra, odpovídám ano.“

„Někdo dobrý se hledá těžko.“

„Hodláš za ním chodit tajně, nebo otevřeně? A pokud to druhé, jak to chceš vysvětlit?“

„Chodila bych za ním tajně jedině proto, aby se později nezjistilo, že nemůžu vychovávat vlastní dítě. Že by bylo mnohem lepší, kdyby bylo svěřeno otci než nějaké neurotičce.“

„To by žádný soud nepřipustil.“

„Ale já nechci k soudu – já jen chci, aby se něco *změnilo*.“

„Víš, kam jdu v úterý? Navštívit advokáta.“

„Kvůli rozvodu?“

„No, tak úplně ne. Spíš vysondovat, co by mě čekalo. Nejspíš sem dorazím ve značném pohnutí mysli.“

„Prima. To bude zajímavé.“

„Co až se tě zeptá, odkud se ti na stehně vzala ta modřinka?“

„Už se stalo.“

„Ale. No a?“

„Řekla jsem pravdu. Vždycky říkám pravdu. Tak tě nikdy nepřistihnou při lži.“

„Cos řekla?“

„,Odesla jsem si ji ze žhavého objetí jednoho nezaměstnaného spisovatele, z bytu na Notting Hill v činžáku bez výtahu.““